

SCI-CONF.COM.UA

EUROPEAN SCIENTIFIC DISCUSSIONS

**PROCEEDINGS OF VIII INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
JUNE 20-22, 2021**

**ROME
2021**

EUROPEAN SCIENTIFIC DISCUSSIONS

Proceedings of VIII International Scientific and Practical Conference

Rome, Italy

20-22 June 2021

Rome, Italy

2021

UDC 001.1

The 8th International scientific and practical conference “European scientific discussions” (June 20-22, 2021) Potere della ragione Editore, Rome, Italy. 2021. 356 p.

ISBN 978-88-32934-02-1

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // European scientific discussions. Proceedings of the 8th International scientific and practical conference. Potere della ragione Editore. Rome, Italy. 2021. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/viii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-european-scientific-discussions-20-22-iyunya-2021-goda-rim-italiya-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine, Russia and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: rome@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2021 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2021 Potere della ragione Editore ®

©2021 Authors of the articles

37. **Кириченко О. І., Чорна С. І.** 203
 ФОРМУВАННЯ СПРИЙНЯТТЯ ХУДОЖНЬОЇ ОБРАЗНОСТІ У ДІТЕЙ НА ГУРТКОВИХ ЗАНЯТТЯХ У ПРОЦЕСІ ВИГОТОВЛЕННЯ ГЛИНЯНИХ ІГРАШОК-СВИСТУНЦІВ.
38. **Коломоєць Т. Г., Савенко О. С., Осадча Д. В.** 211
 ВИКОРИСТАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ.
39. **Лялюк-Вітер Г. Д.** 218
 ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ “БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ” В ІФНТУНГ.
40. **Прилуцька Н. П., Романюк Т. П., Слоньова Л. В.** 221
 ОРГАНІЗАЦІЯ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ЗАКЛАДАХ П(ПТ) ОСВІТИ.
41. **Пилипенко Н. В., Аксьонова С. В.** 227
 ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ.
42. **Рожко-Павлишин Т. А.** 232
 БУЛІНГ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: МІФ ЧИ РЕАЛЬНІСТЬ.
43. **Тесленко С. О.** 237
 ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ГОТОВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО НАВЧАННЯ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ ЗАСОБАМИ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ.
44. **Ульяницька Н. Я., Северіна Л. Є.** 243
 ОСОБЛИВОСТІ ЯКОСТІ ЖИТТЯ У ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ ПІД ЧАС СПОРТИВНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЗБОРІВ.

PSYCHOLOGICAL SCIENCES

45. **Shcherbakova I., Kharchenko T., Masiuk D.** 245
 MENTAL IMPLICATIONS OF THE PANDEMIC: NEUROTICISM.
46. **Аркатова О. С.** 249
 ДОСЛІДЖЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНО - СТИЛЬОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ САМОРЕГУЛЯЦІЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ.
47. **Василець К. В.** 254
 МОРАЛЬНА СВІДОМІСТЬ ЯК РЕГУЛЯТОР ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ.
48. **Володарська Н. Д.** 259
 МОЖЛИВОСТІ ПРОГРАМИ З ГЕШТАЛЬТ-ПСИХОЛОГІЇ У ВІДНОВЛЕННІ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ.

ART

49. **Гриценко О. Е., Реус К. М.** 264
 ТЕРМИНОЛОГИЯ СОВРЕМЕННОЙ ХОРЕОГРАФИИ.

БУЛІНГ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: МІФ ЧИ РЕАЛЬНІСТЬ

Рожко-Павлишин Тетяна Андріївна,
к. пед. наук, доцент кафедри теорії і методики
початкової та дошкільної освіти
Тернопільський національний
педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна

Вступ. Проблема булінгу в дитячому колективі є предметом уваги представників різних наукових та освітніх сфер. Незважаючи на численність проведених досліджень, масштабність профілактичних заходів, акцій, семінарів тощо, це питання не тільки не втрачає своєї актуальності, а й набуває новий ракурс розгляду. Посилюється ситуація появою нових, більш тонких, витончених форм і методів цькування, що дають змогу ініціаторам залишатися непоміченими, ухилятися від відповідальності, перекладати провину за те, що відбувається, на інших [3].

Прикро визнати те, що існування цього явища в закладі дошкільної освіти (далі ЗДО) не викликає сумніву.

Аналіз літератури з проблеми дослідження, власний досвід роботи з дітьми дав нам змогу виділити особливості прояву булінгу в ЗДО, виділити його специфічні риси і механізми, що вимагають обліку в проектуванні превентивних заходів [1], [2], [4].

Мета роботи - виявити особливості булінгу в ЗДО, окреслити шляхи його подолання.

Матеріали і методи. Для розкриття означеної теми застосовувалися загальнонаукові методи – аналіз, синтез, узагальнення, класифікація та аналіз літератури з актуальної проблеми.

Результати і обговорення. Дослідження українських науковців здебільшого опираються на зарубіжний досвід [1]. Зокрема, проблему

насильства в освітньому середовищі на сучасному етапі розробляють такі українські вчені, як С. Бурова, М. Дмитренко, О. Лавриненко, В. Панок, В. Синьов та ін. Заслужують уваги й праці О. Барліт, А. Барліт, А. Король та ін. Науковий інтерес до явища булінгу лише з боку педагогів і правознавців не дає змоги комплексно, міждисциплінарно окреслити його сутність, а отже, спричиняє потребу ретельного аналізу (поряд з окресленими) проявів булінгу у вимірах психологічної науки, що допоможе всебічно підійти до психопрофілактичної роботи та корекції її наслідків в освітньому середовищі закладів дошкільної освіти.

Ініціаторами насильства в ЗДО, як правило, є окремі діти. Прояв цькування носить здебільшого епізодичний характер, відсутня стадія передчуття, обмірковування, діти не виношують в голові планів, не замислюються над пошуком найбільш витончених методів, заякі згодом не доведеться відповідати, є можливість залишитися не спійманим.

Дошкільнята в силу своїх вікових психологічних особливостей, що проявляються і в здійсненні ними агресивних, насильницьких дій, не усвідомлюють повністю своїх вчинків, незавжди здатні розуміти і «прораховувати» свої дії і відчувати провину за скоєне.

Насильницькі дії в молодшому дошкільному віці носять здебільшого характер емоційногосплеску, використовуються для зняття накопиченої напруги і мають яскраво виражений полярний характер-від спалаху люті до повного спокою. Часу для накопичення напруги немає, так само і як для виношування планів вчинення насильницьких дій.

А. Міллер у своїх дослідженнях зазначає, що агресивна поведінка дітей розходиться з їх словами і свідчить про дві форми прояву агресії в поведінці дітей-недеструктивна агресивність і ворожа деструктивність [2].

Недеструктивна агресія є, як зазначають Дж. Арнольд та М. Фрістад, механізмом задоволення бажання, досягнення мети і здатності до адаптації, водночас ворожа деструктивність керує бажанням заподіяти біль, отримати задоволення від цього [2].

Сучасні дослідники звертають увагу на неструктуривний інструментальний або реактивний характер прояву агресії в поведінці більшості дошкільнят. Агресія є способом захисту себе та своїх інтересів в ситуації реальної небезпеки, задоволення від агресії пов'язане з отриманням бажаного результату, а не заподіяння болю і страждання «ворогові».

Нерозвиненість комунікативної сфери, не сформованість моральних норм провокують використання силових практик досягнення бажаного результату.

Підвищенню агресивності, як показує досвід, сприяють деякі батьківські прийоми виховання, наприклад, коли батько наставляє дитину: «Хочеш, щоб тебе поважали і боялися - бий всіх підряд».

Особливістю прояву дошкільниками насильницьких дій є факт залучення усвої конфлікти і переживання батьків, вихователів, тоді як молодші школярі менше користуються «послугами дорослих». Це положення вважаємо важливим у розробленні системи заходів щодо попередження булінгу в колективі дошкільників.

Займана дорослими позиція в ситуації булінгу визначає ефективність вирішення ситуації, що виникла, дозволяє мінімізувати негативні наслідки булінгу. Дорослим (батькам і вихователям) слід звернути увагу на вироблення найбільш конструктивної моделі реагування і поведінки в ситуації прояву дітьми насильницьких дій.

З одного боку, грамотні вихователі, вчителі та батьки не вважають за доцільне відразу втручатися в дитячі конфлікти і вирішувати за дітей всі труднощі. Це положення цілком виправдане і доцільне, оскільки в іншому разі дітей не формується навичка виходу зі сформованих ситуацій, діти не вчать конструктивно вирішувати конфлікти, домовлятися, ростуть ябедами. З іншого боку, пасивність дорослих, бажання делегувати на дітей відповідальність за вихід із ситуації, що склалася, і прийняття рішення може призвести до непоправних наслідків - до певної міри «розв'язати» руки ініціатору цькування і призвести до втрати довіри, виникнення почуття безвиході дитини.

Ць твердження вважаємо важливим у розробленні системи заходів щодо

попередження булінгу в колективі дошкільників.

Особливу увагу в контексті проблеми, що розглядається, заслуговує питання, що стосується поведінкових та індивідуально-психологічних особливостей дітей, схильних до прояву агресії. Саме ця категорія дошкільнят є ініціатором прояву насильницьких дій, а неконструктивність позиції дорослих призводить до некерованої поведінки.

Ряд науковців (А. Романов, Н. Платонова, І. Фурманов) у своїх дослідженнях виділяють такі особливості дошкільнят із підвищеним рівнем агресивності. Підвищена агресивність - індикатор неблагополуччя, подекуди єдиний можливий спосіб дитини донести до дорослого інформацію про те, що вона відчуває стан внутрішнього дискомфорту, потребує допомоги і підтримки. Агресивні діти підозрілі та насторожені, вміло перекладають провину за затіяну ними сварку на інших. Емоційний світ агресивних дітей недостатньо багатий, переважають похмурі тони, діти не можуть подивитися на себе з боку і адекватно оцінити свою поведінку [4].

Серед причин, що провокують агресивність дітей, виділяємо такі: привертання до себе уваги, обмеження достоїнств іншого з метою підкреслити свою перевагу, захист і помста, прагнення бути головним, прагнення отримати бажаний предмет чи іграшку [3].

Незважаючи на те, що прояв агресивної поведінки дошкільнят переважно передбачає захист своїх інтересів і досягнення бажаного результату, вважаємо за необхідне вже в роботі з дітьми в дитячому садку зробити акценти на виділених цілях. Йдеться насамперед про особливості емоційної сфери дітей, неблагополуччя, прояв насильницьких дій. Така поведінка може свідчити про схильність дитини до ворожості і жорстокості, що, природно, викликає особливу тривогу.

Висновки. Можна стверджувати, що епізодичні прояви булінгу в ЗДО є індикатором неблагополуччя в дитячому колективі, за яким, як правило, стоїть особистість окремої дитини. Сучасна ситуація, аналіз науково-методичної літератури, проведені дослідження науковців не дають відповіді на питання, чи

можна поведінку дітей, яка спрямована на нанесення шкоди і збитків одноліткам, заподіяння болю розглядати як булінг, за умови, що така поведінка має швидкоплинний характер, не є корисливою.

У будь-якому разі вважаємо важливим проводити роботу, що сприятиме не тільки попередженню прояви агресії і жорстокості в дитячому колективі, а й виробленню навичок ефективної взаємодії, конструктивного вирішення конфліктів, розвитку емпатії, толерантності, вміння розуміти свого товариша, домовлятися, жити в злагоді з іншими і з самим собою.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Лушпай Л. І. Булінг як соціально-педагогічна проблема та шляхи її вирішення (на прикладі досвіду середніх загальноосвітніх шкіл Великої Британії). *Українознавчий альманах*. 2010. № 4. С. 126-131.
2. Миллер А. Воспитание, насилие и покаяние. Пер. с нем. К. Кузьмина. Москва: Класс, 2010. 296 с.
3. Рожко-Павлишин Т. А. Профілактика булінгу в закладі дошкільної освіти. *Підготовка майбутніх фахівців початкової та дошкільної освіти: стратегії реформування* : колективна монографія / за ред. В. М. Чайки, О. І. Янкович. Тернопіль : Осадца Ю. В. 2019. С. 200–209.
4. Протидія булінгу в закладі освіти: системний підхід : методичний посібник. / Андрєєнкова В.Л., Мельничук В.О., Калашник О.А. Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 132 с.